

Olivier de Gaay Fortman

Institut für Algebraische Geometrie
Leibniz Universität Hannover
degaayfortman@math.uni-hannover.de

Column Wiskundigen in den vreemde

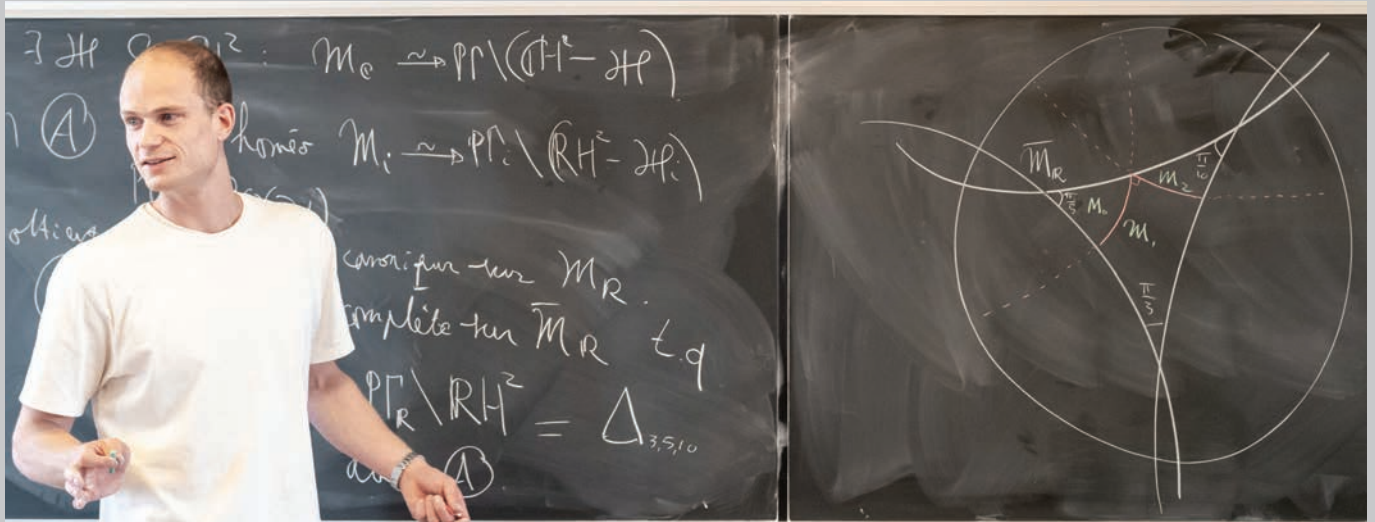
Ervaringen van een wiskundige in Parijs

In deze rubriek doen wiskundigen verslag van hun ervaringen als wetenschapper in den vreemde. Olivier de Gaay Fortman verbleef van 2019 to 2022 als promovendus aan de École normale supérieure in Parijs. Hij blikt terug op deze periode. Inmiddels is hij werkzaam als postdoc aan de Leibniz Universität Hannover bij het Institut für Algebraische Geometrie.

Op een dag, toen ik nog masterstudent was, Googlede ik 'PhD Paris' en stuitte op een vacature waarbij twintig promotieplekken in Parijs werden aangeboden. De deadline was één dag later. Er stond dat ik de naam van een Parijse professor moest invullen. Ik vulde Olivier Benoist in, een zeer vriendelijke, jonge en respectabele Franse wiskundige met wie ik ooit op een con-

ferentie in Italië een minuut of tien had gepraat. Het systeem vermeldde dat de potentiële promotiebegeleider mee diende te werken aan de sollicitatie, maar dit gedeelte las ik niet. Ik klikte op 'verzenden' en kreeg meteen per mail te horen dat Benoist alle documenten over mij (goedkeuring van de sollicitatie, aanbevelingsbrief, goedkeuring van de wiskundeafdeling) binnen achtenveertig uur in moest dienen. Dat had ik niet begrepen!

Benoist reageerde aanvankelijk afwijzend op mijn zeer vreemde mail, waarin ik mij excuseerde voor de verwarring, en hem tegelijkertijd vroeg of hij misschien niet toch geïnteresseerd was mij te begeleiden, en zo ja, of hij dan binnen achtenveertig uur allerlei documenten wilde voorbereiden. Wonder boven wonder ging hij kort daarna toch op het aanbod in. Een half jaar later

Olivier de Gaay Fortman

pakte ik mijn koffer en reed met mijn moeder en mijn vriendin met de auto naar Parijs. Drie dagen daarna lieten zij mij op mijn kamer in het *Collège néerlandais* achter. Het avontuur ging beginnen.

Het Collège néerlandais is een architectonisch stijlvol gebouw, ontworpen door de Nederlandse architect Willem Dudok, en maakt deel uit van de *Cité Universitaire*. Dit is een grote, internationale campus, en wordt gezien als een vrijplaats voor ontmoetingen en sport. Ik was er alleen 's avonds en in het weekend.

Het liefst was ik te vinden in mijn kantoor, mijn geweldige kantoor, dat uitzicht bood op de Val-de-Grâce, de Tour de Montparnasse en de Eiffeltoren, mij verdiepend in de Hodge theorie en de reële algebraïsche meetkunde. Immers, hoewel ik het pas te horen kreeg op mijn eerste werkdag, was de universiteit waaraan mijn begeleider — en daarmee ook ikzelf — verbonden was, de *École normale supérieure de Paris*, afgekort ENS. Deze instelling (het is officieel geen universiteit) bevindt zich in het hart van één van de mooiste wijken van Parijs: Quartier Latin, de 'Latijnse buurt', zo genoemd vanwege de vele studenten die er al honderden jaren rondzwerven, als vanouds met elkaar converserend in het Latijn. Dat laatste was niet meer zo toen ik er kwam, maar Engels werd er evenmin gesproken. Wie gaat werken in Parijs, spreekt Frans.

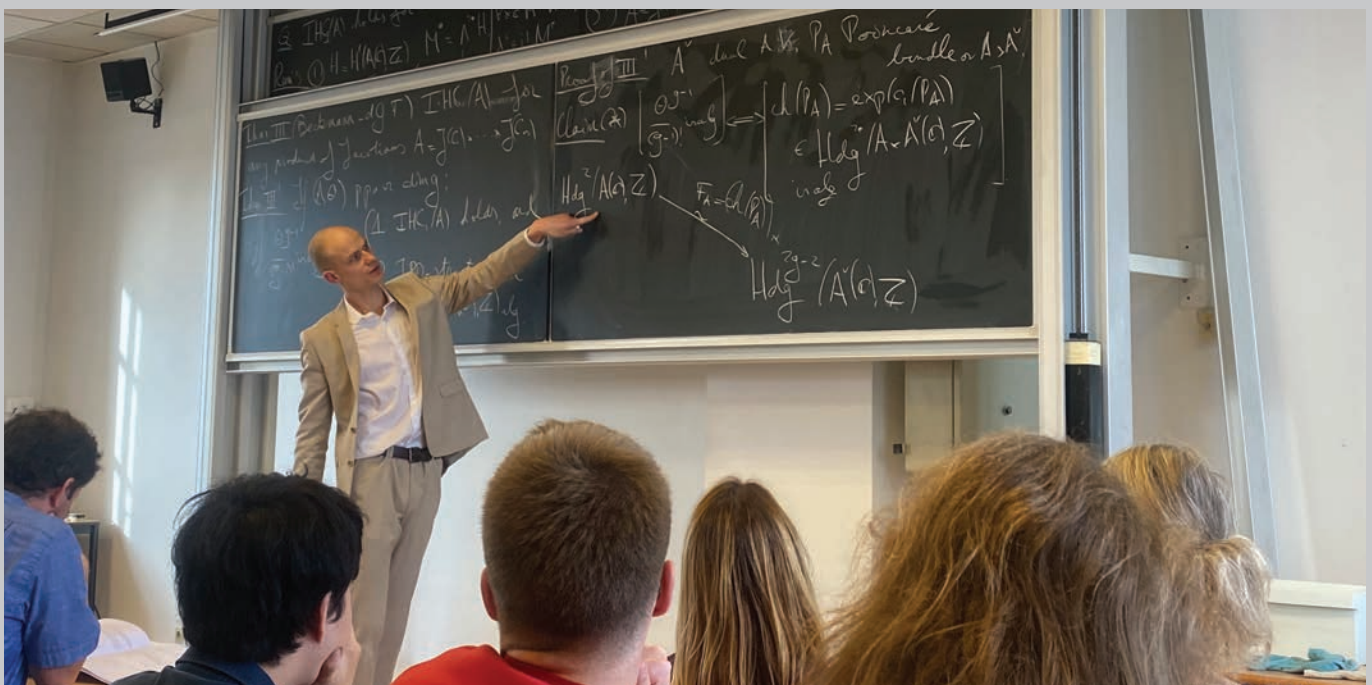
Ik vond het heerlijk op de ENS. Was het de kloosterachtige sfeer? Was het de mooie fontein met de oranje vissen, allen Ernest geheten, naar de toenmalige directeur vernoemd? Was het de binnentuin eromheen, met de mooie struiken en bomen, en de lange rijen illustere marmeren mannenhoofden? Waren het de nooit ophoudende, rinkelende en zoemende stadsgeluiden die door mijn kantoor zweefden? Was het de drieganglunch, dagelijks van 12.00 tot 13.00 uur, of de aansluitende koffiepauze

van 13.00 tot 13.30 uur, vergezeld van dure Parijse chocola die Nicolas Bergeron, de directeur van de wiskundeafdeling, kocht en ruimhartig met zijn collega's deelde? Was het onze gemoedelijke groep *Algèbre et géométrie*, die inclusief professoren, promovendi en postdocs, niet meer dan twintig personen in totaal telde? Was het de vriendschap met kantoorgenoot Romain Branchereau? Of waren het de wiskundige discussies die ik wekelijks met Benoist voerde, waar ik zo ongelooflijk veel van leerde?

Het was een rustige periode, weinig afleiding, hard werken. Veel focus, slenteren door Jardin du Luxembourg, wiskunde.

Het grootste gedeelte van mijn tijd besteedde ik aan onderzoek, en werkte aan problemen over moduliruimten en algebraïsche cyclen in reële algebraïsche meetkunde. Ik genoot van het wekelijkse *Séminaire de géométrie algébrique* dat geleid werd door Benoist, Debarre, Han en Voisin. In mijn tweede en derde jaar mocht ik lesgeven; ik leidde een leesgroep *Courbes Elliptiques* in mijn tweede jaar, en het werkcollege *Analyse Complexe* in mijn derde jaar. De studenten waren zo goed dat het eigenlijk geen lesgeven was: als ik praatte, dan zaten ze mij met grote ogen aan te staren, aandachtig luisterend en ieder woord in zich opzuigend; als ik een vraag stelde, dan sprong er iemand op om het antwoord te geven.

Mijn vrouw Nola, toentertijd nog mijn vriendin, voegde zich na anderhalf jaar bij mij: samen met haar rode kat Kees betrokken we een appartementje van zevenentwintig vierkante meter. Het lag op Place Monge, een prachtig plein in het hart van Quartier Latin, op tien minuten lopen van de ENS, tien minuten van de Seine, en vijf minuten van het koffiezaakje Strada waar Nola koffie serveerde op de dagen dat ze niet aan haar masterscriptie werkte. We hadden weinig ruimte en weinig geld. In de avonden en weekenden bestond het leven uit lange wandelingen langs de Seine. Het was een prachtige tijd. ←

Olivier de Gaay Fortman tijdens de verdediging van zijn proefschrift